

NÉPSZAVA

AZ ELŐFIZETÉS ÁRA:

egy évre 24.— kor. | negyed évre 6.— kor.
fél évre 12.— kor. | egy hónapra 2.— kor.
A „SZOCIALIZMUS”-sal együtt havonta 40 fillérrel több.
EGYES SZÁM ÁRA 8 FILLÉR.

A MAGYARORSZÁGI SZOCIÁLDEMOKRATA PÁRT KÖZPONTI KÖZLÖNYE.

Megjelenik hétfő kivételével minden nap.

SZERKESZTŐSEG: VIII., CONTI-UTCA 4.

(Telefon: József 3-29 és József 3-30.)

KIADÓHIVATAL: VIII., CONTI-UTCA 4. SZ.

(Telefon: József 3-31 és József 3-32.)

A fővárosi kormányzat birálata.

A fővárosi közigazgatás nyolcvan millió koronát meghaladó költségvetéssel dolgozik; hatásköre majdnem egy millió emberre terjed ki. És ez a közigazgatás, amelynek kezébe ilyen óriási érdekek vannak letéve, emberemlékezet óta, majdnem minden komoly ellenőrzés és bírálat nélkül működik.

Egyes ügyek tárgyalásánál néha fölbukkan ugyan egy-egy bíráló szó, de ilyenkor is rendszerint azzal végződik a dolog, hogy a polgármester akarata megy keresztül. Gondoljunk csak — példának okáért — az utóbbi évek némely nagyszabású telekvására vagy a Városi villamos vasút részvényeinek megvételére.

De ez még semmi. Hanem egyenesen megdöbbentő és bűnös fölületességgel, közönyösséggel és tudatlansággal dolgozik a törvényhatósági bizottság az évi költségvetés tárgyalásakor, amikor részletes bírálat alá kellene venni az egész önkormányzati gazdálkodást, alaposan a körmére kellene nézni az ügyek intézésére megválasztott bürokráciának és határozottan meg kellene szabni az önkormányzat útját és szellemét. A városatyák rendszerint mesés gyorsan — két-három ülés alatt — letárgyalják a költségvetést. Egyikük-másikuk megdicséri a főváros közigazgatását általánosságban, de még inkább bizonyos részleteiben. (Ezekből a részlet-dicséretekből lehet megtudni, hogy az illető házat akar-e eladni a fővárosnak, valami bukófélben lévő vállalatot — szanatóriumot, fürdőt, mi egyebet akar-e méregdrágán a főváros nyakába sózni vagy a rokonát — esetleg a barátnőjét — akarja-e bejuttatni tanítónak.) Akad aztán — a komolyság látszatának megóvása okáért — egy-egy bíráló szó is, rendszerint kisebb részletkérdésekben; a vége a dolognak azonban mindig az, hogy még a kritikusok is elfogadják a költségvetést, általánosságban és részleteiben egyaránt. Mélyreható bírálat? Elvi magaslatokra való fölemelkedés? Ilyennek ugyan híre sincs a budapesti városházán.

Igy aztán egészen természetes, hogy a főváros háztartását milliókra rugó meddő kiadások terhelik és hogy a főváros vagyonaiból milliókat pazarolnak el könnyelmű módon. Valamint az is természetes, hogy számos igazán szükséges és termékeny kiadásra nem jut pénz.

Évek óta most történt először, hogy egy városatyá bator, igaz és részletes bírálatot mondott a főváros élén álló bürokrácia gazdálkodásáról. Az illető városatyá rámutatott a roppant sok millióra rugó,

mű költségekre, sőt az elhatalmasodott bürokrácia egyéni túlkapásaira is. Merészelt beszélni olyan dolgokról, mint például az, hogy az egyik alpolgármester a fővárosnak rémdrágán vásárolt házában egy tizenhétézer korona költséggel átalakított nyolcszobás lakást évi 1000 (egyezer) koronáért bérel, hogy a főtisztviselők a községecsített és félig községecsített üzemekben bankdirektori jövedelmekkel helyezkednek el... és még sok hasonlóról. De persze, csak nagyon esekély részét mondta el annak, ami van és amit el kellett volna mondani.

Ennek a városatyának a föllépésében tiszteljük a bátorságot, amely a városházán oly szokatlan dolog, mégis sajnálatos kell megállapítanunk, hogy bírálata nem maradandó hatású és értékű. Nem az, mert nem állapította meg vagy nem jól állapította meg a bajok okát. Ennek megállapítása nélkül pedig az orvoslás módját sem lehet megtalálni. Dr. Hecht Ernő ur szavainak a rövidre fogott értelme ugyanis az, hogy minden bajnak az a példátlan személyes uralom az oka, amelyet dr. Bárczy István polgármester magának pár év alatt teremtett. Ez pedig nagy tévedés. Mert a polgármester személyes uralma, amely tagadhatatlanul megvan és óriási sullyal fekszik rá a városi önkormányzatra, nem ok, hanem maga is csak okozat: maga is csak következménye a mostani választórendszernek. Egyszerűen csak az történt, hogy a szűk látókörű, apró bürokraták után, a Halmos Jánosok után, jött egy tanult, eszes, széleslátókörű férfiú, aki egyben elsőrangú taktikus is és ügyesen felhasználva a fővárosi választó- és képviselői-rendszer nyújtotta lehetőségeket, látzólag majdnem korlátlan hatalmat szerzett magának a főváros ügyei fölött. Nem mondjuk, hogy ez a hatalom mindenben káros. Itt is bebizonyult, hogy egy kiemelkedőbb ember abszolútizmusa sok tekintetben hasznosabb lehet, mint az álkormányosság, álkormányosság. De amennyiben káros — és pedig sok tekintetben káros — ez a polgármester-autokrata rendszer, az nem személyi okokban, hanem a rendszerben gyökeredzik. Ehhez az igazsághoz dr. Hecht ur nem tudott eljutni és ezért szükségesnek tartjuk, hogy az ő bírálatából mi vonjuk le az egyedül helyes következtetést.

Budapestnek van a legrosszabb községi választójoga az ország összes községei között, ezt már többször kimutattuk. A virilizmus és ez az európai unikum-számba menő választójog tette lehetővé, hogy a főváros közgyűlésén — mióta a főváros fönnáll — két tucat magánérdek uralkodik. E mellett a választórendszer mellett csak a

a villamos-igazgatók és főrésztvényesek, a bankdirektorok és bankügyészek meg egyéb nagyüzemek csinálnak és csinálhatnak öntudatos községi politikát, amely politikának ez a rövid foglalatja: *Éljen az üzlet!*

Ezek az üzerek vagy az ő eszközeik ragadják magukhoz a község-kormányzatát. Ezek alakítják meg kerületenként az ugynevezett klikkeket. Ezek csinálják a községi választásokat, mert van nekik miből és miért. A hivatalnok-választók eladják magukat a klikkvezéreknek előmenetelért és egyéb apró konckokért. A középpolgárok eladják magukat üzleti érdekeik támogatása fejében, a bankdirektornál szereshető kölcsönökért, a vállalati igazgatóknál szereshető kisebb szállításokért, a városnál szereshető harmad- és negyedrendű vállalatokért. A kispolgárság eladja magát az adókietésnél kieszközölhető könnyítésekért, a gyermekeinek szereshető kis állásokért, az e célra szervezett bankoknál kapható apró kölcsönökért. Így alapítja meg uralmát a klikk. És ez ellen küzdeni nem lehet. Mert a lekötözött és apró érdekeiknél fogva az urnához rángatott igaz választókon kívül vannak még százával és ezerével műválasztók is, mint például a Hűvösök javára harminkétszer leszavazó villamoskalauzok és a Rókus-kórház hűtőkamrájában heverő hullák. Ki tud ezek ellen küzdeni? Kinek van ehhez való energiája és pénze? Egy másik klikk? Az, ha nem elég hatalmas, nem érhet el sikert; ha pedig elég hatalmas, akkor kényelmesebb neki a régi klikkkel megegyezni, közös fosztogatásra szövetkezni. Ez ellen a rendszer ellen nem veheti föl a küzdelmet más, csak a szervezett munkásság, amely nem egyéni érdekekért, hanem tömegérdekekért, tehát tömegerővel dolgozik, az önkéntes kooperálók tizezreiből alakuló tömeg erejével, amely tömeg tudja, hogy a köznek a győzelme az egyéneknek is győzelmet hoz és hogy annyi sok egyéni érdek győzelme csakis a tömegérdek, az osztályérdek győzelme révén lehetséges.

Most tehát két tucat nagy cápa uralkodik és mellettük még néhány tucat kisebb ragadozó hizik a hulladékon.

Ezzel szemben mit jelent a dr. Bárczy István személyes uralma? Ezt: jött az új polgármester tele eszmékkel, tervekkel és bizonyára sok nemes eszmével, sok jó tervvel és szándékkal is. De eszes ember létére tisztában volt azzal, hogy itt a cápák az urak. Ő tehát — akarva, nem akarva — vállalta a cápák érdekének szolgálatát.

És: olyan jól szolgálja a cápák érdekeit, mint előtte soha senki. Soha annyi városi vállalat, soha annyi tervezés, soha annyi szállítás, nem volt, soha annyi és oly esodála-

ravaló nem volt, mint ebben a rövid kor-
szakban. És mivel a cápák látták, hogy érde-
keik kitünő kézben vannak, átadták a gyep-
lőt egészen a polgármesternek és most az a
látszat, mintha ő volna a korlátlan ur, pedig
a cápák az urak, ő csak a végrehajtójuk.
Vagy, hogy pontosabban mondjuk: a cá-
pák, a maguk érdekeinek pontos kiszolgálá-
sára fejében, bizonyos kevésbé fontos tere-
ken szabad kezet engedtek a polgármes-
ternek.

De még utjában voltak a polgármester-
nek régi főtisztviselők, szüklátóköri, reak-
ciós, acsarkodó emberek, akik fogcsikor-
gatva nézték, hogyan kerül előbök, hogyan
jut a polgármesteri székbe a fiatal tanács-
nok és összeesküdtek ellene. Hát ezeket is el
kellett intézni. El is intézte őket: óriási fize-
tőselemelés, személyi pótlék, kedvezményes
előkelő lakás, igazgatóság a város vállalatai-
ban, automobil- és fogathasználat... ezek
voltak az elintézés eszközei. És a nagyon
makaesokat, a nagyon reakciósokat fölemelt
nyugdíjjal — kuriai bírónál magasabb
nyugdíjjal — küldte el, hogy a helyükre fia-
talokat, lekötelezetteket ültethessen.

Igy jutott aetán hozzá, hogy szép tervet
közül is megvalósíthasson egyet-mást. Ilyen
a gázgyár megváltása: de annak horribilis
ára volt, demokratikus kormányzat mellett
lehetetlen nagy ára volt és ott is elhelyező-
dött néhány cápa. Ilyen a községi lakások
építése: de ott is protekciós tervezők és
vállalkozók drágították meg, rontották el a
dolgot és még a lakások — különösen a szép
nagy lakások — szétosztásánál is érvénye-
sült a cápa-rendszer. Így épülnek a fürdők,
igy az iskolák is. Minden szép és nemes tö-
rekvésen átok van: az idejét múlt, türhetet-
len választási rendszer átka. Lueger egyéni-
leg tisztakezü ember volt, de azt az elvet kö-
vette, azt az elvet kellett követnie: „Die
Leute fressen lassen.“ A mostani rendszer
mellett nálunk sem lehet semmi jót mivelni
enélkül az elv nélkül. De milyen drága árat
kell így fizetnünk azért a kevés jóért is, ami

a tervtől a megvalósulásig való hosszú
úton rosszra válik a rendszer átka alatt!

... Mit érnek a szép tervek és a jó szán-
dékok, ha a rendszer rossz? Dr. Bárczy
István egyebek közt azt mondta program-
beszédében, hogy ő, a szegény emberek pol-
gármestere is akar lenni. Föltéve, hogy ez
nem csupán szónoki frázis volt, föltéve,
hogy a polgármester igazán akar... eli-
bénk áll a kérdés, hogy hát tud-e? Felelet:
a közúti vasutások igazságos sztrájkja,
amelyet a város passzív közreműködésé-
vel törtek le; a városi üzemek munkásai-
nak sanyaru helyzete; a munkásérdekek
teljes semmibevevése a vállalatba adott
városi közmunkáknál; és még sok más.
Most pedig itt van a kéményseprők
sztrájkja, a legigazságosabb, a közérdekkel
szoros harmóniában levő sztrájk. Csak ma-
rokra kellene a polgármesternek szorítania
a kezét és menten összeroppanna a falánk
kéményseprő-cápák gögös gerince. De
megmozdítja-e kezét a szegények polgár-
mestere? Nem teszi, nem teheti, mert nem
ő az igazi ur a városházán, a cápák az
igazi urak. Vagy talán már nem is akarja
megtenni? Talán már nem is akar a sze-
gény emberek polgármestere is lenni? Ta-
lán már arra a meggyőződésre jutott, hogy
a magas ideálok szépek... a szónoklatban,
de a szürke valóságban célszerűbb dolog a
cápák szolgálata?

... Olyan kérdések ezek, amelyek ne-
künk érdekesek ugyan, de tulajdonképpen
nem nagyon fontosak. Nekünk nem az kell,
hogy a polgármester akarjon a szegény
emberek polgármestere is lenni, hanem
hogy tudjon, sőt kénytelen legyen az lenni.
Min nekünk tehát demokratikus választó-
rendszer kell, amely a munkásságot fon-
tossághoz és erejéhez mért befolyáshoz
juttatja a községi kormányzatban. Legyen
a községben általános, egyenlő választójog,
igazi titkos szavazással, proporcionalis
képviseléssel és — a polgármester ur sze-
rint fontartandó — virilizmusnak eltörle-
sével.

Ebben az irányban azonban nem tesz a
polgármester ur semmit. Nem tesz a köz-
gyűlés sem. De nem tesznek a demokraták
sem. Nem indítványoz semmit dr. Hecht
Ernö ur sem. Pedig Tisza gyorstörvény-
gyártó műhelyében már készül a fővárosi
törvény. És a polgármester ur — aki ideig-
lenesen főpolgármester is, tehát a kor-
mány bizalmi embere — tudja, kell, hogy
tudja, mi készül, hogyan készül. Nagyon az
inyére való lehet, nagyon konzervatív vi-
rilizmus-izü lehet a Tiszáék gyorsfőtje,
hogy a főpolgármester ur hallgat róla,
hogy nem állítja föl idejében a fővárosi
törvényhatóság kívánságait... Talán hir-
telen meglepetést vár, enyhe erőszakot vár
a polgármester ur? Azt akarja tán, hogy
ezentul se tudjon a szegények polgármes-
tere is lenni?...

Ne várjunk választ erre a kérdésre. De
igenis választ várunk a demokratáktól:

— Demokrata bizottsági tag urak, haj-
landók-e önök odahatni, hogy a főváros
kellő időben tudomására juttassa a kor-
mánynak a fővárosi törvény reformjára és
különösen a községi (törvényhatósági) vá-
lasztójogra vonatkozó kívánságait?

A külföld itélete.

A „Frankfurter Zeitung“ nem szociá-
lista ujság. Sőt azt sem lehet állítani róla,
hogy mindenkor és minden körülmények
között elszánt harcosa a közszabadságoknak.
Liberális volta ellenére is ritkán beszél oly
elkeseredéssel, olyan szatirikus és támadó
hangon a közszabadságok ellenségeiről,
mint ahogyan most letárgyalja Tiszát és
bandáját a — sajtóreform miatt. Hosszu
oikket közül Bácsból egyik levelezőjéről, aki
kétségtelenül távol állhat Lipscher úrnak
ma is hivatalban levő Barátjától, mert iga-
zán őszintén mondja el a véleményét, amely
ebben az esetben kétségkívül Európa
kritikája.

A cikk Tiszának egyik kijelentésére hi-
vatkozik, amely szerint a sajtójavaslat
európai viszonyokat akar teremteni a ma-
gyar sajtójogban, európaisítani akarja Ma-
gyarszágot egy olyan ponton, amelyen ed-
dig az ország azziai származását árulta el.

TÁRCA

Egy éjjel

egy angol menedékhelyen.

Irtó Boza Polak.

György néhány hétig tévelygett London
utcáin. Hiába, nem talált munkát. A prolet-
tárgyban lakott és így egyszerűen a
nagyváros posványába jutott. Whitechapel
piszkos, szűk utcáin, ahova a napsugarak a
legszebb nyári napokon sem jutnak el, a
zsidónegyedben, ahol minden büzlött, bar-
langban, ahol a nyomor huzódik meg és a
bűn születik meg: ott töltötte az éjjelt.

Nem sokat remélt Londontól, de a rideg
valóság meglepte mégis és rája nehezedett.
Ugy érezte, mintha párbajt vívna valami
kíméletlen ellenféllel, amely a mellére térdel
és nem akarja szabadon bocsátani.

És ez a kíméletlen, kemény ellenfél az in-
ség volt.

A pénze fogytán, ismerősei nincsenek;
az idegenek, akikhez fordult, ridegen elutasít-
tották.

Naponta hosszú utakat tett meg, hogy
munkát találjon. Mindenütt, ahol megfor-
dult, fagyos udvariassággal utasították el;
mindenütt az egyforma vállvonogatás:

— I am verry sorry. (Sajnálom nagyon.)

György visszafordult. A sok járkálástól
faradtan a menedékhelyre ment. Az útja bü-
zös mészárszék, undorító árusok, részeg
emberek és rikácsoló asszonyok között vo-

faradság ólomként nehezedett rája. Nem
akart semmit, csak leheverni valahova és
pihenni. Mindegy, akárhol...

A földszintes menedékházban egy sereg
dologkerülő és koldus nyüzsgött a tűzhely
körül; a vaesorájukat készítették.

Tágas, kemor helyiség ez, amelyben két
nagy piszkos asztalon, néhány padon és sa-
rookban egymáshoz közel szalmazsákon kívül
egyéb butor nem volt.

Emberek gyülekeztek itt, akik közül né-
hány még mindig szorgalmasan kereset
után láttak és csak a hosszú munkanélküli-
ség következtében süllyedtek ide; emberek,
akik idővel megváltoznak és megtanulnak
London hulladékaiból élni, ha a munka és
kereset idejekorán meg nem menti őket a
zülléstől. Vannak itt emberek, akik még ha
nem is gonosztozók, a véletlen azzá teszi
őket.

Györgynek nem volt itt senkije, akivel egy
szót válthatott volna. Pedig sokszor érezte
szükségét egy megértő léleknek. Rendkívüli
fájdalmat érzett gyakran, amikor egyedül
járt-kelt az utcákon, amelyekből a reményte-
lenség meredt feléje.

*

A menedékhelyen sötét volt. Csak a tűz-
hely lángja lohogott és pirosra festette a kö-
réje gyülekezett emberek arcát. A meghitt
családi kör melegsége sugárzott az arcukról
és a szemükből, amelyek olyan epedőn te-
kintettek a lángok fölött lebegő üstre.

Szépek voltak egészséges éhségükben...
György egy padon ült a nagy asztal mel-
let és közömbösen nézett maga elé. Az embe-
riség minden nemes törekvését celtalanának,
élettelennek látta most. Csak egy nagy ha-

Györggyel szemben egy meglehetősen zül-
lött ifju ült. Szép, formás feje volt, amely
mélyen a vállai között pihent. Az arca halo-
vány és kefejezésteljes, a homloka magas és
a szemei kialvó csillaghoz hasonlítottak.

A tűzhely körül ülő csoport elköltötte va-
esoráját.

Az asztal mellett a szalmazsákon egy öreg
ember feküdt, aki iszákosnak látszott. Az ar-
cán, beesett szemein és az orrán a korhely-
kedés nyomai.

Fölkelt, a kezével hadonászott és így kiál-
tott:

— A horse, a horse, a kingdom for a
horse! (Lovat, lovat, egy királyságot egy
lóért!) — és a tűzhelyhez szaladt.

— Haha — nevetett valaki a félhomály-
ban —, a doktor ur jelentkezik, éhes.

— Hát hol van a királyságod, mi, hol van?
— ostromolta egy másik.

— Tegnap itt volt... már nincs... ló, sült
ló most... de megint királyság lesz.

Kinyújtotta sovány, csontos kezelt a fe-
kete abroszon, azután hirtelen leeresztette,
mintha az idegszállai szakadtak volna el.

— Adjatok neki egy darab hust és ne gyö-
törjétek! — szolt közbe György szomszédja.

— Egy falatot sem, mert visszautasítja! —
kiáltotta valaki a sarokban és vad röhejben
törtek ki.

— Doktor, játssz valamit.

— Játsszani, játsszani. Játsszék!

— Mit, a doktor! En, én játszottam. Har-
monikával, ugy-e, harmonikával? Félre vele,
hogy ne nyekegjen itt... igrál, öregem, a
whisky méreg. — haha — de jó, na igrál!

— En adok egy darab hust, hogy ne játsz-
szál... A művészet, tudod, a művészet gyö-
nyörű dolog és te kontár vagy... füttyölök az